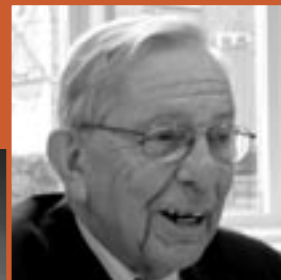


# Nicolai

14. årgang nr. 1 februar 2006

**TEMA: SKAL VI SNAKKE SAMMEN?**



**ALLE KAN LÆRE AT SMS'Æ**

86-årige Erik Manggaard lærer ældre kunsten at skrive en sms



**JEG HAR LIGE FÅET EN GAFFEL I ØJET ...**

hvad bruger teenagere sms og chat til



**ÅRHUS I DET 21. ÅRHUNDEDES STØBESKE**

visioner for en ny landsudstilling i 2009



Fordi netværk handler om mennesker  
**FRIT OPLYSNINGSFORBUND**



## Udgives af

Frit Oplysningsforbunds  
medlemsforening  
Guldsmedgade 25,  
Postbox 159  
8100 Århus C.  
Tlf.: 86 12 60 00  
E-mail:  
nicolai@fo-aarhus.dk

## Ansvarshavende redaktør

Torben Dreier

## Redaktion

Henrik Gram  
Inge Madsen  
Lone Svith  
Torben Dreier

## Oplag

6000

## Layout & tryk

Opsætning & layout:  
To ombord tlf: 8676 1653.  
Tryk: Central tryk Hobro  
Trykt på miljøpapir

## Nicolai

udkommer 4 gange om  
året. Bladet postbesørges til  
FO's kursUSDeltagere samt  
lægges frem på biblioteker  
og offentlige kontorer.

## AftenskoleKlubben

AftenskoleKlubbens formål  
er at udbrede folkeoplys-  
ning indenfor almene, øko-  
nomiske, politiske, sociale  
og kulturelle emner; samt  
at arbejde for de idealer  
som De Forenede Nationer  
står for, samt at sikre med-  
lemmernes indflydelse på  
FO's virke. Ved tilmelding til  
et af FO's kurser bliver man  
automatisk medlem af FO's  
medlemsforening for 10 kr.,  
som overføres fra  
tilmeldingsgebyret.

# Århus i det

## 21. ÅRHUNDREDES STØBESKE

**Århus har her i  
begyndelsen af det  
21. århundrede en  
enestående chance  
for at manifestere sig  
som en verdensby i  
forbindelse med 100-  
årsdagen for den store  
Landsudstilling, også  
kaldet Verdensudstil-  
ling, der var i byen  
i 1909.**

Vi kunne prøve at gentage den succes, som udstillingen blev hvad visioner og fremtidsdrømme angår.

Vi har netop nu et jomfrueligt areal, der hvor havnen nedlægges og her kunne vore fremtidsdrømme blive til virkelighed i form af nye rekreative områder, til nye fremtidsrettede boliger og visionære erhverv. Netop her har vi chancen for at demonstrere Århus' næste store 7-mile-spring ind i fremtiden.

Landsudstillingen i 1909 var et kæmpe-hit for byen, fordi den på en lang række områder var med til at samle byens

kræfter og give startskuddet til den by, Århus er i dag med et universitet, et veludbygget erhvervsliv, en forskerpark, spirende vækstlag inden for musik og drama.... Udstillingen skabte kort sagt det Århus, der i dag ses som en vidensby med puls og rødder.

Via en ny Verdensudstilling eller visionsaktiviteter i 2009 kunne vi alle være med til at lave den nye støbeske til fremtidens Århus.

## KONKURRENCEN

Svar inden d. 24. februar til FO, Guldsmedgade 25, 8000 Århus C eller mail nicolai@fo-aarhus.dk

Vi trækker lod om to billetter til foredraget "Spiser muskler flødeskumskager", tirsdag d. 14. marts kl. 16 i Vester Allé 8.

### Konkurrence

**1. Hvem kan lære at sms'e?**

**2. Hvor mange sms'er sendte danskerne i de første seks måneder af 2005?**

**3. Hvornår var der sidst landsudstilling i Århus?**

**Vinder af sidste nummers konkurrence:**

**Ella og Jørn Magelund, Egå.**

Navn:

Adresse:

**Svarene på konkurrencen i Nicolai nr. 4, 2005**

**1. Reza Tareman**

**2. 1950**

**3. Den iberiske skovsnegl**



# ALLE KAN LÆRE AT SMS'E

Af Lone Svith

**At kommunikere via sms er ikke længe forbeholdt de yngre generationer. Ældre Sagen i Århus tilbyder sine medlemmer kursus i sms, og tanken er, at de ældre skal lære i deres eget tempo. Den 86-årige underviser står som garant for, at alder ikke er en hindring for at sms'e.**

"Du er desværre kommet for sent, kurset er overtegnet", lyder det fra den storsmilende Erik Manggaard. Han står for Ældre Sagens kurser i sms, og der har været gang i butikken denne formiddag. Allerede to timer efter, at dørene lukkede op til Ældre Sagens lokaler i Folkeoplysningens Hus, er både den orange liste over kurset i januar og den gule over det i februar ved at være fyldt op.

Erik Manggaard lægger smilet væk for en stund og slår beklagende ud med armene over for den slukørede kvinde. Hun kom ellers for at melde både sig selv og to veninder til kurset, så hun er ikke ene om at blive skuffet. Men de tre veninder får alligevel deres kursus, for der bliver rokeret lidt rundt på de farvede sedler, og vupti, så lykkes det at skaffe de absolut sidste pladser.

## Kvinderne i overtal

Erik Manggaard regner med, at de fleste kursister vil være kvinder, for sådan var det på det sidste kursus. Og det holder stik,

for kun tre ud af de 25 tilmeldte er mænd.

Manggaard mener, at kvinderne kommer, fordi de ønsker at have kontakt med deres børnebørn via sms. Og det er en god motivation, synes han.

Jytte Andersen på 73 år er en af de heldige, som fik plads på kurset, og hun bekræfter Erik Manggaards fornemmelse.

"Jeg vil gerne kunne sms'e både med mine børnebørn og med mine børn. Jeg har prøvet at få mit barnebarn på 18 år til at lære mig det, men det går alt for stærkt", siger hun. Nu tager hun i stedet sin mand med til undervisningen i Ældre Sagen. Bent Andersen vil, som gammel edb-mand fra hulkortenes tid, gerne være med på det nye.

"Børnebørnene kan det hele, og vi kan både noget og ingenting. Udviklingen går stærkt, så vi må gøre noget for at følge med".

Også Inge Skjøth på 68 år vil følge med tiden. Men hun har også en anden grund til at melde sig til kursus i sms, fortæller hun.

"Mine voksne børn griner ad mig, fordi jeg ikke kan finde ud af det".

## Nulte klasse i sms

I efteråret 2005 underviste den 86-årige tidligere direktør hos Århus Mørtelkompagni for første gang i at sms'e. Han var blevet shanghaiet som underviser af Ældre Sagens lokalformand i Århus, Tove Jørvang, da hun hørte ham sige, at alle kan lære

at sms'e. Kurset blev en stor succes, og Erik Manggaard er ikke i tvivl om hvorfor.

"Det er fordi jeg kan undervise på de ældres niveau. De unge forstår ikke, at de ældre skal have tid til at lære det", siger han og fortæller, at det er vigtigt at forklare det langsomt og med almindelige ord. Han taler for eksempel ikke om at oprette en besked, men om at finde mobiltelefonens brevpa-pir frem.

Når Erik Manggaard underviser hos Ældre Sagen, har han sit 30-årige barnebarn, Ole Manggaard, med som hjælpelærer. Erik har nemlig mest forstand på telefoner fra Nokia, mens Ole også kender de andre mærker.

Men inden barnebarnet blev hyret til tjansen, måtte bedstefaderen sikre sig, at han var egnet til det.

"Han var nødt til at forstå, at det her var nulte klasse, så jeg sagde, at han skulle være en langsom underviser", kommer det bestemt fra Erik Manggaard.

## Skriv løs og brug ordbogen

Allerede efter den første dag, han underviste, fik Erik Manggaard en sms fra en kursist, der bad om hjælp til noget, hun ikke kunne huske fra undervisningen. Efter kurset har han fået sms'er fra over halvdelen af deltagerne. Et håndfast bevis på at kurset og hans metoder virker. Den enkle metode er at sætte kursisterne i gang med at bruge telefonen. De skal sende



Foto: Lone Svith

**Jytte Andersen vil sms'e med sine børn og børnebørn.**

beskeder både til læreren og til hinanden.

"At lære at sms'e via sms, det er det bedste", siger han. Sådan lærte han det nemlig også selv i 2002. Han havde haft sin mobiltelefon i et års tid, da hans datter meddelte ham, at nu skulle han lære at sms'e. Og som sagt så gjort.

Nu skriver Erik Manggaard sms med venner og bekendte, og han betragter sms som et praktisk hjælpemiddel i dagligdagen.

"Jeg kan sidde midt i et møde og få for eksempel oplysninger om foreningens økonomi på sms, uden at det forstyrrer mødet. Og jeg kan give besked, hvis jeg er forsinket".

Hans datter lærte ham også at bruge mobiltelefonens ordbog, når han skrev sms. Og han har sværget til ordbogen siden. Den sparer ham for mange tryk på tasterne, og gør det meget lettere at skrive en besked, fordi mange ord er kodet ind i telefonen. Telefonen gætter hvad vi vil skrive, som Manggaard udtrykker det.

"Det er formidabelt med den intelligente ordbog, også fordi vi selv kan lægge nye ord ind i den. Så den lærer jeg også mine kursister at bruge", siger han ivrigt.

# Jeg har lige fået en gaffel i øjet

**Teenagere kommunikerer enormt meget i dag. De snakker sammen via chat på Internettet og sms på mobilen, og bruger kommunikationen som er frirum, hvor de leger med både sprog og roller. Men de bruger også sproget bevidst til at få opmærksomhed og kontakt med jævnaldrende.**

Mads ligger og blunder, da hans mobil giver lyd fra sig. Det er søndag eftermiddag, og han er lidt sløv efter en hyggeaften med kammeraterne. Han løfter telefonen op for at checke beskeden. Den kommer fra et nummer, han ikke kender.

"Jeg har lige fået en gaffel i øjet ... skal vi chatte? knus belinda. ps jeg er terkels lillesøster," står der i beskeden.

Mads er ikke helt på dupperne, og han fanger slet ikke, at Belinda refererer til en episode i den danske tegnefilm Terkel i knibe, hvor Terkels lillesøster får en gaffel i øjet. Han svarer høfligt, for at stoppe det, som han tror, er en misforståelse.

"Jeg er ked af det med gafflen ... men jeg tror du har fået fat i den forkerte", skriver han og tænker, at nu er den potte ude. Men nej, Belinda helmer ikke. Hun vil vide, om det er en dreng eller en pige, hun har skrevet til, og Mads svarer nærmest i søvne: "dreng".

Belinda afslører sit rigtige navn og fortæller, at hun er 14 år. Og fortsætter ufortrødent:

"Hvad hedder du og hvor gammel er du?" Men Mads er faldet i søvn. Da han igen er vågen og frisk, gider han ikke lege med mere, så han svarer, at han hedder Evald, og lige har rundet de 60 år. Og der kommer ikke flere sms'er fra Belinda.

"Hun ville bare snakke, og det skulle være nu. Ligegyldigt

med hvem. Men altså ikke med en på 60 år", siger 20-årige Mads senere, og griner ad sig selv, fordi han ikke med det samme forstod, at sms'en var et ivrigt forsøg på at få en snak i gang.

## Kamp om kontakt

I chat er der mange, der slås om kontakten på samme tid, og derfor er evnen til at skabe kontakt vigtig, siger Tina Thode Hougaard, der er ph.d i chat. Belindas forsøg på at komme i snak ligner meget af det, hun har set på chat-sider på nettet.

Rollelege og drama er en enorm god måde at skabe kontakt, fortæller hun. "Det kan for eksempel være en, der skriver, at han har tændt bål og er ved at riste

pølser. Han leger og andre går med på legen. De går ind i en anden verden, som de har sammen. En slags frirum".

Men det hele er ikke fantasi. Chattere trækker ofte virkeligheden ind i chatten. De råder bod på, at de ikke kan se hinanden ved at beskrive, hvordan de reagerer. "Smiler", "griner", og "rødmer" "flytter mig på stolen" er kommentarer, der hjælper chatterne til at forstå hinandens stemning. De sætter ord på kropssproget og på følelserne, fordi det er denne eneste måde, de kan vise deres jævnaldrende, hvem de er.

## Venskab via sms

Mobiltelefonen er helt nød-

## Sms'en er selv blevet teenager

**Den allerførste sms blev sendt d. 3. december 1992, og er altså lige gået ind i teenagealderen.**

**Først i slutningen af 1990'erne blev det muligt at sende sms mellem forskellige netværk.**

## Eksplosion i sms

**I 2005 røg 3,95 milliarder sms-beskeder gennem luften i løbet af de første seks måneder. Det svarer til 21,68 millioner om dagen.**

**I 2002 sendte danskerne 870 millioner beskeder i løbet af det første halvår af, eller 4,7 millioner om dagen.**

**På tre år er der altså sket en femdobling af sms'er sendt fra danske mobiltelefoner.**

*Kilde: IT- og Telestyrelsen*

vendig for unge menneskers venskaber i dag, mener Ditte Laursen, der er forsker i mobilkommunikation ved Syddansk Universitet i Odense.

"For unge er sms'en et redskab, som de bruger til at holde de sociale kontakter med vennerne. Man kan sige, at unge bruger sms til at holde venskaber ved lige og udvikle dem", siger Ditte Laursen.

*"Hvis de ikke får svar på en sms, tror de, at den anden er sur"*

*Ditte Laursen, sms-forsker*



# ... skal vi chatte?



Af Lone Svith

Hun har i seks uger fulgt seks 14-15-åriges samtaler og sms'er. Her kunne hun se, at det er vigtigt for de unge at vise, at de tænker på hinanden. Derfor bliver de også nemt sårbare, hvis en af vennerne ikke svarer på en sms.

"Der er et krav blandt de unge om, at vennerne er der hele tiden for hinanden. Hvis de ikke får svar på en sms tror de, at den anden er sur".

Til gengæld er det ikke altid så vigtigt for de unge, hvad der står i beskederne, mener Ditte Laursen.

Voksne bruger sms til at ordne praktiske problemer i hverdagen. De skriver sammen om indkøb og om hvem der skal hente børnene i børnehaven. Unge laver også aftaler over sms, men ifølge Ditte Laursen, er sms for de unge allermest en måde at pleje venskaber på.

## Dygtige til dansk

Vores sprog siger meget om, hvem vi er som mennesker. Derfor eksperimenterer de unge med sproget, lige som de eksperimenterer på andre områder.

"Sproget er en stor del af vores identitet. Vores sprog betyder meget for, hvordan andre opfatter os", siger Tina Thode Hougaard, der mener, at legen med sproget lærer de unge at blive bevidste om hvordan sproget virker i forskellige sammenhænge. De ved godt, at der er forskel på

det sprog, de kan bruge i chat og sms, og det sprog de kan bruge i for eksempel en dansk stil. Men alligevel mener Tina

Thode Hougaard, at de unge skal have en hjælpende hånd fra voksne.

"De unge kommunikerer mere på skrift end nogensinde før.

Og der er en tendens til, at de går mere op i, om det, de skriver virker, end i om det er korrekt. Min holdning er, at lærerne i Folkeskolen skal være sig deres opgave bevidst", lyder hendes bud.

Ditte Laursen er ikke så bekymret. Hun mener, at jo mere de unge skriver, jo bedre bliver de til det.

"De, som ikke er så gode til at stave, lærer af dem, der er dygtige til at stave. Også mobiltelefonens intelligente ordbog hjælper med at finde den rigtige stavemåde. Ordbogen reagerer,

hvis du staver et ord forkert, og på den måde bliver de unge opmærksomme på deres fejl", siger Ditte Laursen. Hun synes, at de unge er gode til at skelne mellem sms-sprog og standardsprog.

"Der er intet, der tyder på, at sms-sproget smitter af på det sprog, de unge bruger andre steder", siger hun.

## Kodesprog på vej ud

I de ældre mobiltelefoner kunne en sms kun indeholde

160 tegn, og det har de unge set som en udfordring. De har eksperimenteret med forkortelser og kodesprog, for at kunne skrive mest muligt med færrest mulige tegn.

"Det er et kendt fænomen, at mediet sætter nogle rammer for, hvordan vi kan bruge det. Vi kender det blandt andet fra telegrammer" siger Ditte Laursen.

Hun mener, at de begrænsede rammer for en sms har inspireret de unge til at være kreative, og at det har været med til at udvikle deres sprog.

Nu ser det ud til, at kodesproget er på vej ud af sms'en. I de nye mobiltelefoner kan en sms indeholde over 400 tegn, og derfor er forkortelser ikke længere så vigtige. Men ordbogen i mobiltelefonen har også en finger med i spillet. Ordbogen accepterer ikke forkortelser og hjemmestrikket sprog. Den blander sig i stavningen, og foreslår andre løsninger.

"Det kræver mere energi at skrive i kodesprog. Derfor er kodesproget mindre udbredt, end det har været. Nu bruger de unge kun kodesprog, hvis de bevidst ønsker at være kreative", siger Ditte Laursen.

*"Rollelege og drama er en enorm god måde at skabe kontakt"*

*Tine Thode Hougaard, chat-forsker*

*"Der er intet, der tyder på, at sms-sproget smitter af"*

*Ditte Laursen, sms-forsker*

## D r i k t å c d hvis man ik li v d

**Koder og forkortelser er meget brugt i sms og chat. Koderne er ofte inspireret af lydene i både dansk og engelsk, lige som forkortelserne kan være både danske og engelske.**

## Eksempler på koder og forkortelser

d:	det
r:	er
c:	se
cs:	(vi) ses
sq:	sgu
q:	kunne
4u:	for you
lu:	love you
s:	smiler
cu:	see you
ilm:	i lige må de
imo:	in my opinion (efter min mening)
lol:	laugh out loud (griner højt)
rofl:	rolling on the floor laughing (triller rundt på gulvet af grin)

Koder og forkortelser er hentet på:  
[www.chatbreak.dk/chat/chatforkortelser.htm](http://www.chatbreak.dk/chat/chatforkortelser.htm)

# Affald på skoleskemaet

Af grøn guide Erik Stryhn Rasmussen

**Fremover vil flere århusianske skoleelever tænke sig om en ekstra gang inden de smider den udslidte mobiltelefon eller de flade batterier fra MP3-afspilleren i skraldespanden.**

Mange forældre må også indstille sig på at blive irettesat af deres børn, når de glemmer at sortere glas og papir fra til genbrugs-containeren. Hvis det står til Århus Kommunale Værker, vil et nyt undervisningstilbud nemlig betyde, at flere børn får øget viden og forståelse for hvordan og hvorfor man skal sortere sit affald.

I dag kan skoleklasser og andre interesserede få en guidet rundvisning på Århus kommunes forbrændingsanlæg i Lisbjerg – ganske gratis. De kommunale værker har besluttet, at dette besøg for skoleklassernes vedkommende skal udbygges med en mere aktiverende og inddragende undervisning i et nyt undervisningslokale som indrettes på forbrændingsanlægget. Samtidig kan skolerne i Århus fremover bestille en gæstelærer, som i løbet af en formiddag vil give eleverne en grundlæggende viden om affald og miljø ved at føre dem gennem et univers af affalds bjerge, vejsvin, miljøgifte og genbrug af råstoffer og energi.

## Fingrene i skidtet

Århus Kommunale Værker har sat de grønne guider Birte Buhl



FOTOS: Birte Buhl

**Elever på Vejlbyskole slæber en flaskecontainer, som de skal bruge i undervisningen.**

og overtegnede til at udvikle og afprøve undervisningstilbuddene. Undervisningen retter sig i første omgang mod eleverne i 4. - 6. klasse og er bygget op omkring en meget håndgribelig tilgang til emnet. Ude på skolen skal eleverne gennem et 3 lektioners forløb øve sig i at sortere gæstelærers medbragte affald i 8 typer. Eleverne skal også kikke nærmere på de forskellige materialer i affaldet. Noget kan udnyttes til genbrug, noget er giftigt og skal uskadeliggøres og noget kan brændes for at udnytte energien. Børnene får også mulighed for at kikke nærmere på en rigtig flaskecontainer, kompostbeholder med indhold og andre relevante affaldsbeholdere.

Gennem en løbende dialog med eleverne og med udgangspunkt i affald fra deres hverdag, opbygges en form

for kontrakt med eleverne om det smarte i at gøre en positiv indsats, en kontrakt der bygger på en forståelse for vores fælles ansvar for ressourcer og miljø.

## Eleverne forbereder sig på besøget

For at kunne benytte sig af det nye gratis undervisningstilbud er det et krav, at klassen op til besøget har arbejdet med affaldstemaet. For at hjælpe lærerne med denne opgave er der udarbejdet et undervisningskompendium på CD-rom. Her er der samlet en række eksisterende undervisningsoplæg med tilhørende lærervejledninger, som tager affaldstemaet op i fagene natur-teknik, matematik, dansk og billedkunst.

De grønne guider står også for indretningen af det nye undervisningslokale på for-

brændingsanlægget. Lokalet bliver indrettet, så eleverne også her får mulighed for at arbejde praktisk med affaldssortering i et dertil indrettet modelhjem og på en ditto minigenbrugsplads. Samtidig sikres det, at undervisningen kan differentieres, så eleverne får mulighed for at fordybe sig i forskellige emner som minedrift i bunker af elektronikskrot, finde giftigt affald i forbrændingsanlæggets affalds bjerge eller etablering af en papirgenbrugsfabrik.

Hvis man er interesseret i at høre mere om de nye undervisningstilbud kan man henvende sig til de grønne guider.

**Birte Buhl, tlf. 86 93 86 71**  
**Erik Stryhn Rasmussen,**  
**tlf. 40 18 64 42**

Tilmelding til og information om samtlige kurser og arrangementer fås i FO's kursusbutik, Guldsmedgade 25, 8000 Århus C. Telefon: 86 12 60 00.

**Priser i rødt:** Særpris for pensionister, efterlønnere, handicappede og arbejdsledige.

FO's

# Kulturkreds

**Brug hjernen, så den ikke glemmer at huske**

**Hjernen forgår, hvis den ikke bliver holdt i gang.**

I konkurrencen i sidste nummer af Nicolai udlovede vi to billetter til foredraget Hjernen vokser hele livet – hvis du bruger den.

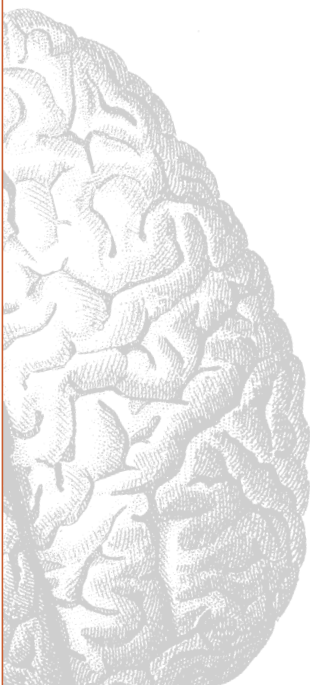
I foredraget fortæller ældreforskeren Henning Kirk om, hvad et godt helbred og nogle alsidige aktiviteter betyder for at holde de grå celler i sving. Henning Kirks enkle budskab er: Brug hjernen, så bliver den ved med at holde sig frisk.

**Tid:**

**Onsdag d. 29. marts kl. 16.00**

**i Folkeoplysningens Hus i Vester Allé 8**

**Pris: 110,- kr.**



## GÅ IKKE GLIP AF DISSE SPÆNDENDE FOREDRAG

**Torsdag d. 23. februar kl. 16.00 v/lektor Viggo Sørensen**

**Pris: 90 kr.**

**Hvad siger de?**

Et foredrag om (øst)jyske dialekter.

Inden for Jylland talte man i 1800-tallet hele ni forskellige hoveddialekter. Hoveddialekterne var igen delt op i en mængde mindre dialekter. Hvorfor var der så mange dialekter, og hvad bliver der af dem i vor tid?

**Begge foredrag afholdes i Folkeoplysningens Hus, Vester Allé 8.**

**Mandag d. 27. februar kl. 16.00**

**v/byhistoriker Lars Holleufer**

**Pris: 90 kr.**

**Skal Århus have en ny landsudstilling?**

Lars Holleufer fortæller om Landsudstillingen i 1909. Hvad skete der på landsudstillingen og hvad kom den til at betyde for byens udvikling? Bør Århus have en ny landsudstilling i 2009?

# Æbleopskrift

## Æblekage med marcipan

### Fremgangsmåde

4 store æbler  
110 gram hvedemel  
150 gram sukker  
75 gram flormelis  
100 gram smør  
150 gram rå marcipan  
+ 50 gram til pynt

Skræl æbler, halver og udkern dem. Kog æblerne i to-tre minutter. Bland mel, sukker og flormelis og smuldr koldt smør i. Vend den revne marcipan i dejen lidt ad gangen. Æblerne lægges i et ovnfast fad og dejen smuldres over.

Pynt med reven marcipan. Bages i cirka 15 minutter ved 210 grader. Server æblekagen lun med creme fraiche, flødeskum eller rørt is.



Afsender:

**Frit Oplysningsforbund**

Guldsmedgade 25

Postbox 159

8100 Århus C



POST

PP

DANMARK

Kunde ID. nr. 15634

MAGASINPOST B

## FRIT OPLYSNINGSEFORBUND

Fordi netværk handler om mennesker

# "DEN LILLE VERDENSUDSTILLING"

v/ byhistoriker Lars Holleufer

**Landsudstillingen i Århus i sommeren 1909 har i den grad sat sig i århusianernes bevidsthed, at man ofte hører begivenheden omtalt som "Verdensudstillingen i Århus". En verdensudstilling var det ikke, selv om det bestemt ikke skortede på store visioner – visioner der fik stor betydning for byen og dens videre udvikling langt ind i fremtiden.**

Ideen til en Landsudstilling i Århus opstod i kølvandet på den industrialisering, som tog sin begyndelse i midten af 1800'årene. På godt halvtreds år voksede Århus fra ca. 7000 indbyggere i 1850 til over 60.000 i begyndelsen af 1900'årene. Byen fik en moderne kysthavn, blev jernbaneknudepunkt i Jylland og i kølvandet herpå opstod en række større indu-



*Varietéen på Landsudstillingen med Skansepalæet i baggrunden. Postkortfoto.*

strivirsomheder. I samme periode etableredes den århusianske arbejderbevægelse, der hurtigt fik betydelig indflydelse.

Formålet med Landsudstillingen var at sætte Århus på Danmarks kortet som landets næststørste og Jyllands vigtigste industri-, håndværks- og kulturby. Bag initiativet stod et modigt og visionært erhvervsliv med betydelig indflydelse i byrådet, bakket op af byens håndværksmestre, og efterhånden som udstillingen tog form, også af århusianerne. I godt ét år var mere end 4.000 håndværkere beskæftiget med at rejse udstillingsbyen "Den hvide by" på et 72 tdr. land stort areal

langs Strandvejen og Dalgas Avenue i byens sydlige udkant. De store hvide bygninger med græske tempelgavle, søjler og kobbergule tage tegnede sig smukt på baggrund af den blå Århus Bugt.

I perioden 16. maj til 30. september udstillede ikke bare byens, men hele Danmarks førende erhvervsvirksomheder i Århus, deres produkter blev præmieret efter klasser på udstillingen. På udstillingen kunne man også se en dansk stationsby anno 1909 med station, skole og huse m.v. tegnet af landets førende arkitekter. Der var udstillinger om Færøerne og Island og den 4. juli



*Vue ud over arealet tæt på Tangkrogen, hvor udstillingen fandt sted. Postkortfoto.*

fejredes for første gang i Danmark USA's uafhængighedsdag. Piloten Leon Delagrance foretog de først flyvninger i Jylland og århusianerne så første gang sorte mennesker i den levende udstilling "Abbyssinerlandsbyen" – hvor særligt den flotte masai "Smukke Didrik" tiltrak sig det kvindelige publikums opmærksomhed.

Landsudstillingen 1909, blev en eklatant økonomisk fiasko, men fik uendelig stor betydning for århusianernes identitet og byens videre udvikling, hvor særligt visionerne for en stor uddannelsesby med bl.a. universitet udsprang af udstillingen.



**FRIT OPLYSNINGSEFORBUND**

Guldsmedgade 25  
8100 Århus C  
Tlf.: 8612 6000  
www.fo-aarhus.dk